

2024-05-08

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2024-00596

Översyn av arbetet med barnkonventionen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen noterar informationen om arbetet med barnkonventionen som pågår och den planerade utvecklingen för att ytterligare stärka arbetet.

Sammanfattning av ärendet

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) har varit lag i drygt 4 år. Juridik- och kanslistaben har genomfört en översyn kring hur arbetet med barnkonventionen bedrivs inom olika verksamheter i kommunen. Detta för att se hur arbetet kan stärkas och ytterligare utvecklas.

Genom den redogörelse av hur arbetet med barnkonventionen bedrivs i kommunens verksamheter framgår det att det pågår ett aktivt arbete i många av kommunens verksamheter. I de verksamheter som närmare riktas och påverkar barn är arbetet mer utvecklat och belyst. Arbetet med barnkonventionen är ständigt pågående och utvecklas kontinuerligt i verksamheterna.

Det finns stöd till verksamheterna exempelvis genom information på hemsidan och det är obligatoriskt att ha med ett avsnitt med konsekvenser för barn i tjänsteskrivelser i kommunen enligt styrdokumentet *Underlag för beslut* och handboken *Rättssäkra beslut*. För att ytterligare utveckla och stärka det arbetet som pågår kommer juridik- och kanslistaben arbeta vidare med att förtydliga detta stöd och dessa dokument med särskilt fokus på att förbättra stödet för genomförande av bedömningen av konsekvenser för barn och utredning kring barnets bästa genom barnkonsekvensanalyser.

Ärendet

Översyn av arbetet med barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) har varit lag i drygt 4 år. Juridik- och kanslistaben har genomfört en översyn kring hur arbetet med konventionen bedrivs inom olika verksamheter i kommunen. På kommunstyrelsen, i december 2023, efterfrågades information kring arbetet med barnkonventionen i kommunen. Där

informerades om den översynen och utlovades återkoppling kring denna till sommaren 2024.

För att få en bättre insyn i arbetet med barnkonventionen i kommunen har juridik- och kanslistaben inhämtat information kring många olika verksamheter i kommunen arbetar med dessa frågor. Detta både i syfte att kunna sprida goda exempel vidare i kommunen och för att kunna kartlägga utvecklingsbehov och identifiera hur arbetet ytterligare kan stärkas.

Pågående arbete i kommunen

Redan innan barnkonventionen blev lag utgjorde konventionen en faktor som kommunen direkt eller indirekt hade att beakta. Många lagar och förordningar har utformats med utgångspunkt i barnets bästa och rättigheter genom att lagstiftaren hade att ta hänsyn till Sveriges åtaganden i konventionen. Genom att barnkonventionen infördes som svensk lag betonades vikten av att ett barnperspektiv ska beaktas vid olika beslut som rör barn. Införandet innebar också att vikten av att göra en helhetsbedömning utifrån barnets rättigheter underströks. Att olika verksamheter i kommunen har att beakta barnkonventionen i både ärendehandläggning men även i andra typer av handlande följer därmed numera av att det även utgör svensk lag. Arbetet med att på olika vis uppfylla och förbättra arbetet utifrån barnkonventionen är ständigt aktuellt och det kan utvecklas ytterligare.

Stöd och styrdokument kring arbetet med barnkonventionen

Inför att barnkonventionen blev lag genomfördes olika utbildnings- och informationsinsatser inom kommunen. Detta för att säkerställa och utveckla arbetet med att efterleva barnkonventionen. Därtill har det tagits fram information och stöd till verksamheterna på kommunens hemsida¹. I Nacka kommun har det sedan länge funnits ett obligatoriskt krav på att det i tjänsteskrivelser, som utgör beslutsunderlag, ska framgå vad ett beslut bedöms innebära för konsekvenser för barn. Det framgår av styrdokumentet *Underlag för beslut*² och handboken *Rättssäkra beslut*³.

Ytterligare vägledning och stödmaterial

Utöver det material som tagits fram inom Nacka kommun, som direkt guidning till medarbetarna, finns ytterligare material som stöd i arbetet med barnkonventionen och exempelvis närmare vägledning för arbetet med barnkonsekvensanalyser.⁴ Regeringen har

¹ [Barnkonvention som lag | Nacka kommun](#)

² [underlag_for_beslut.pdf \(nacka.se\)](#)

³ [rattssakra-beslut.pdf \(nacka.se\)](#)

⁴ Exempelvis <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/barnetsrattigheter.106.html>
<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

även låtit ta fram en vägledning som ska kunna utgöra ett stöd för hur man metodmässigt kan gå till väga vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen.⁵

Kartläggning av arbetet med barnkonventionen

Juridik- och kanslistaben har bett om en beskrivning av hur olika verksamheter i kommunen arbetar med barnkonventionen utifrån angivna frågeställningar. Detta för att få en överblick av hur barnperspektivet tillvaratas arbets- och beslutsprocesser. Frågorna har utgått ifrån en metod för barnrättsarbetet som Barnombudsmannen har tagit fram och som kan vara till stöd vid utvärdering arbetet [Kartlägg nuläget av barnrättsarbetet inom kommun och region - Barnombudsmannen](#) och [Prövning av barnets bästa - Prövning av barnets bästa \(barnombudsmannen.se\)](#). Det har inkommit redogörelse för 20 enheters/verksamheters arbete i kommunen. Nedan ges en sammanfattning av de svar som givits.

1. Hur har ni övergripande arbetat för att implementera barnkonventionen i er verksamhet? Har ni kartlagt hur er verksamhet berör barn?

Flera verksamheter nämner det initiala arbetet med implementering när barnkonventionen blev lag och arbetet med att i tjänsteskrivelser alltid redogöra för bedömningen av beslutets konsekvenser för barn i enlighet med kommunens obligatoriska rubriker.

På *arbets- och etableringsenheten* finns en barnrättsamordnare som är utbildad barnrättsstrateg som arbetar övergripande på enheten med frågor som rör barn. De har en handlingsplan och en aktivitetsplan på enheten för stöd i arbetet som baseras på strategin för barnets rättigheter. Hos *barn- och familjenheten* samt *omsorgenheten* påbörjades arbetet med implementering av barnkonventionen redan hösten 2019. Kvalitetsutvecklare inom individ och familj fick i uppdrag att kartlägga arbetet och ta fram material till de medarbetare som arbetar med barn. Informationsutbildning om barnkonventionen till samtliga medarbetare ägde rum och följdes upp av en workshop.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete samt *miljötillsynsenhetens* arbete påverkar barn i det strategiska klimat- och miljöarbetet samt i klimat- och miljöfrågor. Verksamheterna utgör stöd till andra beslutsprocesser där barns påverkan och inkludering samlas i planhandlingar, närmare i planbeskrivningen. *Trafikenheten* framhåller att det i investeringsprojekt för befintliga miljöer prioriteras investeringar som gynnar barn och unga. Investeringarna kan avse allt från upphöjda passager runt skolor till en genomgående gångbana som främjar aktivt resande med gång och cykel till skolan.

⁵ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2019/11/vagledning-vid-tolkning-och-tillampning-av-fns-konvention-om-barnets-rattigheter/>

På *planenheten* finns en rutin som utgår från barnkonventionen ”*Rutin - arbetsätt kring barnperspektivet i planeringen*”. Rutinen fungerar tillsammans med en checklista som vägledning för att arbeta med barnperspektivet i planering. Rutinen ska verka som metodstöd och ge större kunskap och förståelse för barnkonventionen. Rutinen ska ligga till grund för Nackas detaljplanearbete för att utreda och beakta barnrättsperspektivet i samband med stadsutveckling.

På *utbildningsenheten* har arbetet med att implementera barnkonventionen bl.a. utmynnat i att enheten ska ha ett tydligare tilltal till barn och elever i information på webbsidan, i högre grad undersöka elevers och barns synpunkter i studier, beskriva barnets konsekvenser i tjänsteskrivelser och på tjänstemannaberedning diskutera hur barnkonventionen kan tas upp i tjänsteskrivelser. Vid myndighetsutövning pågår ett arbete med att använda en barnchecklista innan beslut fattas.

I det dagliga arbetet hos *välstånd samhällsservice (VSS) familj och arbete* har barnkonventionen implementerats in i deras arbetsmetod. Barnperspektivet är utgångspunkten i samverkansavtal och överenskommelser med andra aktörer. Vid inskrivning ställs alltid frågan om barn finns i hemmet, hur vårdsnaden är fördelad vid ev. separerade föräldrar, samt att man undersöker/kartlägger hur barnet påverkas av hemmasituationen. Vid behov bedrivs motivationsarbete för att ta emot annat stöd som kan vara aktuellt, ex. familjebehandling eller annat. Samtliga verksamheter har rutiner för orosanmälan till socialtjänsten. Hos *VSS omsorg och assistans* har vissa utbildningsinsatser om barnkonventionen genomförts. Lagstiftning som påverkar verksamheten, däribland barnkonventionen, tas årligen upp vid genomgång av årshjulet på arbetsplatsträffar (APT). I *VSS kultur och fritid* har barnkonventionen implementerats genom att ha blivit en del av innehållet i verksamhetens styrpärm. I styrpärmen samlas information, rutiner och riktlinjer för verksamheten som samtliga medarbetare ska ha tagit del av. Styrpärmen uppdateras årligen.

Juridik- och kanslistabens huvudsakliga arbete utgör stödprocess till övriga verksamheter. Verksamheten bevakar ständigt rättsutvecklingen på barnrättsområdet inom den juridiska omvärldsbevakningen. *Kultur- och fritidsenheten* har sedan några år tillbaka sammanställt en redovisning av hur barn påverkas i deras verksamhet då majoriteten av frågor och ärenden berör barn. *Digitaliseringsstaben* och *digitaliseringsenheten* har implementerat barnkonventionen genom att i upphandlingar adressera krav som inkluderar barnperspektivet i den mån det är tillämpligt.

Överförmyndarenheten menar att lagstiftningen som styr verksamhetens arbete stämmer väl överens med barnkonventionens grundprinciper om barnets bästa och därav har ingen förändring av verksamhetsprocessen bedömts som nödvändig. Beträffande barnets rätt att komma till tals har det ansetts finnas skäl att i större utsträckning än vad lagstiftningen

anger, ge minderåriga möjlighet att uttrycka sin mening vilket enheten arbetar för att åstadkomma.

Vissa verksamheter har svarat att de inte aktivt arbetat med just implementering av barnkonventionen. Främst utifrån att deras verksamheter i mindre mån påverkar barn och att man mer indirekt beaktar barnens intresse.

2. Har ni identifierat vilka rättigheter i barnkonventionen som särskilt påverkas? Finns det rättigheter, utöver grundprinciperna, som berörs särskilt ofta i er verksamhet?

Arbets- och etableringsenheten har dokumenterat, haft utbildningar och fört diskussioner på enheten gällande rättigheter i barnkonventionen som särskilt påverkar och berör deras verksamhet. *Barn- och familjeenheten* samt *omsorgsenheten* framhåller i sitt svar att barnkonventionens artiklar till omfattande del berör enheternas dagliga arbete. Det avser framför allt principerna om barnets bästa, barnets rätt att komma till tals, barns delaktighet, barns rätt till information, barns rätt att leva ett liv fritt från våld, till att även omfatta rättigheter som rör vårdnadshavarnas ansvar för barnens trygga uppväxt och barns skydd från yttre påverkan. Placerade barn omfattas av rätten till hälso-, sjuk- och tandvård som följs upp genom individbaserad systematisk uppföljning.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete samt *miljötillsynsenheten* framför att artiklarna 2, 3, 6, 12, 23 och 31 i barnkonventionen bedöms vara av särskild vikt för verksamheterna. Arbetet präglas av viktiga frågor om barn kopplat till verksamheternas huvudsakliga områden dvs. klimat, miljö och hälsa. *Fastighetsenheten* berörs av samma artiklar i deras arbete som finns dokumenterat i vägledande syfte vid utformning av förskolors utemiljöer ”Hållbara utemiljöer”.

Inom *kultur- och fritidsenhetens* område berörs barnkonventionens grundartiklar 2, 4, 6 och 12. Verksamheten har sammanställt ett urval av punkter som direkt eller indirekt har anknytning i ett dokument där artikel 15 ”Barn har rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster”, 23 ”Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället” och 31 ”Barnen har rätt till lek, vila och fritid” särskilt lyftas fram.

Rättigheter som särskilt lyfts fram av *ledningsstaben* är att barns personuppgifter enligt GDPR:s skäl 38 anses särskilt skyddsvärda och bör behandlas på motsvarande sätt som för känsliga personuppgifter GDPR artikel 9.1.

På *enheten för strategisk stadsutveckling* berörs särskilt hur enheten möjliggör för barn att uttrycka sina åsikter kopplat till fysisk planering och hur barnperspektivet ska belysas i samband med planering. I svar från *planenheten* hänvisas till deras ”Rutin - arbets sätt kring barnperspektivet i planeringen” och tillhörande checklista som utgår från barnkonventionen

och används som vägledning för att införliva barnperspektivet i planeringen. De rättigheter som i synnerhet berör *trafikenheten* är artiklarna 3 och 12. Artikel 3 handlar om barnets bästa som genomsyras av investeringsprojekt, planprocessen, medborgarförslag och politikerinitiativ där barnets bästa alltid beaktas och utgör en grundpelare för det dagliga arbetet. Artikel 12 behandlar barns rätt att uttrycka sina åsikter, vilket möjliggörs genom olika former av dialogprojekt.

På *utbildningsenheten* är det generellt barnets rätt till utbildning, utveckling och att uttrycka sina åsikter som berörs. Barnperspektivet är utgångspunkten för verksamhetens arbete. Barnkonventionen kommer särskilt till uttryck genom verksamhetens arbete med tillsyn och insyn samt ansvar för att elever får sin rätt till skolskjuts, tilläggsbelopp och att utbildning säkerställs, vilket är reglerat i lag. Verksamheten arbetar även med att ge barn och elever rätt att få tillgång till utbildning av god kvalitet och rätt att få tillgång till nationellt program i gymnasieskola oavsett i vilken kommun eller regi den bedrivs. Elever som inte kvalificeras för sistnämnda program får rätt till likartad utbildning. Ungdomar som varken arbetar eller studerar har rätt till stöd och hjälp genom verksamheten utifrån det kommunala aktivitetsansvaret.

VSS familj och arbete, *VSS kultur och fritid* samt *VSS omsorg och assistans* berörs framför allt av artiklarna 2, 3, 6 och 12. Sistnämnda verksamhet behandlar även artikel 23 vilket berör barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning vilket utgör huvuddel i deras arbete. *VSS familj och arbete* vill särskilt lyfta fram socialtjänstlagens inflytande i arbetet och att verksamheten utgår ifrån utredningar där barnkonventionen har en central plats. Verksamheten vill även belysa dess insatser som är evidensbaserade, samt att ungdomsmottagningen är funkisdiplomerade och har anpassat sitt arbete till grundskola.

Överförmyndarenhetens arbete berörs främst av barnkonventionens grundprinciper. I tillsynsuppdraget som verksamheten utövar aktualiseras andra artiklar. Vid myndighetsutövningen är det framför allt artiklarna 5 och 12 som behandlas. Verksamheten berörs särskilt av offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser och därmed artikel 16 i konventionen.

3. Finns former för dialog och inflytande för barn och unga? Har ni rutiner/strategier/kanaler för att göra barn delaktiga? Har ni exempel på hur er verksamhet arbetar med barns delaktighet som kan inspirera andra i kommunen? Har ni tagit fram information som är tillgänglig och anpassad till barn?

Arbets- och etableringsenheten har inte tagit fram information som är tillgänglig och anpassad för barn men det finns med i aktivitetsplanen och kommer att genomföras.

Verksamheten har också planer på att arbeta i fokusgrupper för att få kännedom om hur barn uppfattar verksamheten och vilket behov av information de har. Verksamheten har i

första hand kontakt med vuxna och har tagit fram rutiner för kartläggning av barns behov genom frågor till föräldrar.

Barn- och familjeenheten samt *omsorgsenheten* har rutiner för att göra barn delaktiga. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har tagit fram information om barnets rättigheter som är tillgänglig för och anpassad till barn, bland annat för placerade barn som verksamheterna ser till att barn får ta del av vid placering utanför hemmet. Placerade barn har en egen barnsekreterare med ansvar för uppföljning och barnsamtal i samband med uppföljning. Barnet ska också alltid få komma till tals utifrån dennes förmåga både under utredning, insatser och uppföljning. På *omsorgsenheten* görs årligen en rättssäkerhetsgranskning där frågan om barns delaktighet tas upp.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete samt *miljötillsynsenheten* deltar i dialog med barn och unga inom stadsutvecklingsprocessen men uppger att de skulle kunna utveckla egna strategier inom verksamheten. Vidare anges att arbetet med dialog och inflytande för barn kan förbättras. *Fastighetsenheten* engagerar barn i att kunna påverka sin framtida miljö samtidigt som det finns utmaningar med detta på grund av långa ledtider. Projekt som barn involveras i blir sannolikt verklighet.

Kultur- och fritidsenheten ställer krav på att driftaktörer och samarbetspartner ska arbeta utifrån barnkonventionen enligt avtal, upphandlingsdokument och regler. Verksamheten följer upp arbetet genom enkätundersökningar för att bl.a. se om barn och ungdomar blivit hörda. I undersökningarna ställs frågor om barns inflytande och delaktighet, diskriminering, normer m.m. Driftaktörer och samarbetspartners arbetar med olika former av delaktighet och inflytande genom sina verksamheter, tex. inom fritidsgårdsverksamhet genomförs gårdsråd på samtliga fritidsgårdar och ungdomar deltar i demokratiforumet ”Nacka Finest” i frågor som rör ungas fritid. Biblioteken arbetar med utformning av affischer utifrån barn etc. Kultur- och fritidsenheten arbetar även med utveckling av verksamheter, nya projekt, förändringar etc. Inom denna del finns inte gemensamma strategier, rutiner eller kanaler för att göra barn delaktiga i ärenden eller beslut, vilket anges vore önskvärt. Inför bygget av en ny multihall lät verksamheten ungdomars röster i Fisksätra bli hörda. Tillsammans med arkitekter och byggherrar gjorde verksamheten ett arbete kring utformning av miljöer av streetyta och fritidsgård.

På *enheten för strategisk stadsutveckling* finns ingen särskild information som är tillgänglig och anpassad till barn. Däremot är ambitionen att säkerställa att olika målgrupper får möjlighet, inklusive barn, att uttrycka sina åsikter i samband med olika dialoginsatser. Riktade aktiviteter har gjorts för att säkerställa att barn och unga får möjlighet att komma till tals och att deras perspektiv fångas upp i arbetet. Exempelvis i samband med områdesplanen för Björknäs fick skolklasser i olika årskurser bidra med synpunkter kring platser, skolvägar mm. Liknande dialoginsatser i tidigt skede planeras inom ramarna för arbetet med kommunens nya översiktsplan.

Planenheten har rutin och tillhörande checklista som säkerställer barns inflytande och delaktighet i verksamhetens arbete. Ett praktiskt exempel när dialog förts med barn/skolelever är projektet i Järla och Eklidens skola under 2023 avseende stadsutvecklingsprojekt ”stadshusparken”. Vidare planeras dialog med barn inom stadsutvecklingsprojekt för Sydvästra Plania. Det planeras även workshop med barn från Sickla skola och Jensen skola vid två separata tillfällen under mars 2024. *Trafikenheten* deltar också återkommande i dialog med gymnasieskolor vid förfrågningar, senast med Nacka gymnasium där verksamheten deltog i en workshop och dialog med elever tillsammans med andra enheter. Enheterna samverkar med varandra och barnens inflytande samt delaktighet kommer därigenom till uttryck direkt eller indirekt. *Trafikenheten* driver även projektet ”Gå och cykla till skolan” för att öka det hållbara resandet i Nacka. Projektet har årligt återkommande aktiviteter för alla Nackas skolor med årskurserna F-6. Utskick sker av trafikmaterial till alla F-6 elever som börjar skolan, med material och illustrationer anpassade till förskoleklass eleverna - och en broschyr till deras föräldrar om fördelarna med att gå, cykla och åka kollektivt till skolan. Verksamheten har även varit ute i fjärdeklasser och pratat om hur de upplever sin trafikmiljö runt skolan och de har fått tycka till om trafikmiljön runt sig, skriva och ritat, skrivit på kartor var de känner sig trygga att gå och cykla. Materialet har legat till grund för förbättringar med trafikmiljön på de platserna. Verksamheten arrangerar även *Bilfria veckan* då elever i deltagande skolor erbjuds gratis cykelservice. Under cykelservicen får eleverna vara med om de vill och ställa frågor till mekanikerna.

Utbildningsenheten tar vara på barns synpunkter om skola genom elevenkäter. Verksamheten följer upp resultaten på övergripande nivå och elevernas uppfattning om bl.a. trygghet, undervisning och stöd i skolan utgör indikatorer för kommunens övergripande mål som också följs upp årligen inom ramen för kommunens arbete med mål och budget. I samband med utbildningsenhetens tillsyns- och insynsansvar förs dialog med barn om deras uppfattning gällande den verksamhet de är anknutna till. Syftet är att undersöka i vilken mån barn är delaktiga och har inflytande i verksamheten de deltar i. Utbildningsenheten lyfter även fram frågor om barns inflytande med huvudmän i forum och samråd för att stärka barnens ställning ute i verksamheterna. Informationsbrev skickas även kvartalsvis till pedagogisk omsorg som ett stöd i deras arbete att stärka barnkonventionen. Dialog förs också med ungdomar som varken arbetar eller studerar som utgör en del i det kommunala aktivitetsansvaret. Informationen är anpassad för de unga.

VSS familj och arbete använder enkäter för att nå ut till unga kunder och få svar på hur de upplevde insatser och hur de blivit bemötta. Barn görs även delaktiga i de verksamheter som arbetar med familjer, ungdomar och barn. I enkäter till vårdnadshavare ställs frågor om de upplevt någon förändring för barn. På ungdomsmottagningen har de låtit unga framställa utåtriktat material till ungdomar i syfte att göra dem delaktiga och ta tillvara på

deras idéer och kunskap. Ungdomar får även möjlighet att förmedla om de upplever sig hörda. Ungdomar har även möjlighet att skicka anonyma frågor till ungdomsmottagningen inför klassbesök.

VSS omsorg och assistans låter barn och unga vara delaktiga vid framtagande av genomförandeplan. Verksamheten har även olika medbestämmandeforum där barn och unga får komma till tals gällande frågor som berör verksamheten de har anknytning till. Barn har vidare möjlighet att lämna synpunkter och klagomål till verksamheten. Kundundersökningar genomförs även för barn. Information som finns synlig i verksamheter är anpassad för barn. Det används olika kommunikationshjälpmedel utifrån barnens olika funktionsnedsättningar och utvecklingsnivå. Det finns en stödpedagog som bland annat har som uppdrag att stötta medarbetarna i det pedagogiska och kommunikativa arbetet med barnen.

VSS kultur och fritid arbetar med mötesforum där de bjuder in målgruppen till att vara delaktiga och utöva inflytande. Verksamheten använder olika metoder för att lyfta fram ungas tankar och idéer för att visa att de kan vara del i att påverka, utforma och utveckla verksamheten. På *överförmyndarenheten* ges minderåriga möjlighet att komma till tals i ärenden där de berörs, vilket medför att barnets rätt till inflytande tillgodoses. Verksamheten har ingen information som särskilt riktats till barn men arbetar aktivt för att all information som publiceras för allmänheten ska vara lättillgänglig.

4. Hur arbetar ni med handlingsalternativ och analys av konsekvenser för barn? Arbetar ni tex kring kompensatoriska åtgärder?

Flera verksamheterna framhåller arbetet med att i tjänsteskrivelser redovisa den obligatoriska rubriken gällande konsekvenser för barn.

Arbets- och etableringsenheten har även redovisat att det upprättas barnkonsekvensanalyser i ärenden om ekonomiskt bistånd som påverkar barn. De har rutiner och mallar till stöd för genomförandet. De kompensatoriska åtgärderna avser i första hand att informera om alternativa vägar att söka ekonomiskt stöd för barn tex. kostnadsfria fritidsaktiviteter och reducerade avgifter m.m. I svar från *barn- och familjeenheten* samt *omsorgsenheten* framgår att barnets bästa står i fokus för alla beslut som tas. Ett familjeorienterat arbetssätt används på enheterna för att öka fokus på barn och konsekvenser för barn när andra familjemedlemmar är aktuella. Däremot arbetar inte verksamheten med handlingsalternativ som Barnombudsmannen presenterat.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete bedömer inom planarbetet ofta konsekvenser för barn kopplat till olika miljöfrågor såsom buller, luft och markföroreningar. Handlingsalternativen stäms inte alltid av mot barnets åsikter vilket anges vara något som verksamheten kan komma att utveckla framöver. *Miljötillsynsenhetens* arbete faller in under

skyddslagstiftning som syftar till att skydda miljön och människors hälsa idag och i framtiden samt främja en hållbar utveckling. Tillsynen inom miljö- och hälsoskydd samt livsmedel är viktigt både för barn idag och i framtida generationer. Barn lyfts dessutom ofta fram som särskilt känsliga och barnets bästa utgör därför en naturlig del av tillsynen och områden som innebär risk för barn är därför prioriterade.

Fastighetsenheten har inlett ett arbete med upprustning av förskole- och skolgårdar där klimatanpassning ingår för att skapa hållbara verksamhetsmiljöer för barn, ”Utemiljölyftet”. I detta projekt involveras barn och tydlig information kommer att delges tidigt till både barn och vårdnadshavare. *Enheten för strategisk stadsutveckling* arbetar med underlag och samverkar med andra processer i olika strategiska frågor. Det kan avse frågor kopplat till bostadsutveckling, förskole- och skolplatser eller idrottsanläggningar eller framtagande av översiktliga planer och styrdokument som på olika sätt får konsekvenser för barn. I samband med att detaljplaner går ut på samråd skrivs ett yttrande till nämnden där det redogörs för frågor kopplat till planens konsekvenser ur ett barnperspektiv exempelvis barns utrymme i stadsmiljön, tillgång till friytor och olika trygghetsfrågor.

Utifrån *planenhetens* övergripande rutin med tillhörande checklista framgår hur barnperspektivet ska belysas i planeringen. Rutinen genomsyrar verksamhetens arbetssätt genom att övriga dokument under planprocessen såsom andra rutiner och mallar lyfter fram dessa aspekter. Konsekvensanalys av olika tematiska frågeställningar är en naturlig del av planarbetet. Föreligger det behov kan även en barnkonsekvensanalys tas fram under planarbetet som ligger till grund för det politiska beslutet. *Trafikenheten* genomför generellt inte åtgärder som har negativ effekt för barn och arbetar därför inte med kompensatoriska åtgärder. Inför beslut kring vilka investeringar som ska genomföras samt utformning av vald åtgärd vägs alltid olika möjliga alternativ mot varandra för att säkerställa maximal nytta. I processen är en viktig bedömningsgrund hur barn påverkas av de olika alternativen.

Utbildningsenhetens beslut är oftast inte av det slag att handlingsalternativ eller kompensatoriska åtgärder är aktuella. Vad gäller det kommunala aktivitetsansvaret nämns att utgångspunkten är olika handlingsalternativ utifrån en dialog med ungdomen för att hitta bästa vägen framåt. *Juridik- och kanslistaben* ger stöd till andra verksamheter inom kommunen vilket innefattar att granskar konsekvenser för barn och säkerställer att barnkonsekvensanalyser tas fram vid behov. I samtliga beslut som fattas inom *överförmyndarenhetens* verksamhet som berör barn görs en bedömning av om beslutet är till nytta för barnet. Beslut till objektiv nackdel för den minderåriga fattas inte. I anledning av detta anses det inte finnas skäl till rutiner kring kompensatoriska åtgärder.

VSS kultur och fritid arbetar aktivt med fokus på målgruppens bästa. Verksamheten kan inte påverka samtliga beslut som tas då de får uppdrag av andra verksamheter, men

framför information om när målgruppen påverkas negativt. *VSS omsorg och assistans* utgår från barnets bästa och beaktar vilka konsekvenser eventuella beslut får.

Vissa verksamheter har uppgivit att de inte direkt arbetar med barnkonsekvensanalyser eller kompensatoriska åtgärder.

5. Finns rutiner för prövningar av barnets bästa inför beslut och åtgärder som kan beröra barn? Görs bedömning av barnets bästa och motiveras beslutet utifrån det?

I svaren framgår att flera verksamheter arbetar systematiskt på en övergripande nivå med en prövning av barnets bästa i beslut som berör barn. Inför ett politiskt beslutsfattande görs bedömning om vilka konsekvenser ett beslut kan föranleda för barn. Beslutets konsekvenser redovisas tjänsteskrivelsen, som utgör underlag för beslutsfattandet, under den obligatoriska rubriken. Verksamheterna framhåller generellt att barnets bästa kommer till uttryck och är vägledande i beslut som läggs fram på politisk nivå. *Juridik- och kanslistaben* ser till att uppdatera underlaget som verksamheterna grundar sitt ställningstagande i tjänsteskrivelser.

Verksamheter som arbetar närmare barn styrs av lagstiftning där barnets bäst kommer till uttryck och utgör därigenom en del i deras arbete. De verksamheter som har en närmare anknytning till eller ett arbete riktat mot barn, däribland *utbildningsenheten, barn och familjeenheten samt omsorgsenheten*, gör bedömningen av barnets bästa i de utredningar som leder till beslut som berör barn. I besluten motiveras vad som utgör barnets bästa. Det anges finnas en inarbetad rutin hos de två sistnämnda verksamheterna som säkerställer att beslutsunderlagen är välgrundade genom att en utsedd grupp av tjänstepersoner ansvarar för att läsa igenom underlagen och återkopplar till ansvarig utredare om individuella bedömningar och beslutsmotiveringar saknas. I utredningsmallar som verksamheterna arbetar efter förekommer särskilda rubriker för barn. *Överförmyndarenheten* framhåller särskilt att de har rutiner för bedömning av barnets nytta när de meddelar beslut som påverkar dem.

Flera verksamheter har uppgivit att de inte särskilt berörs av frågeställningen utifrån att det inte fattas beslut i verksamheten utan att de utför arbete på uppdrag av andra beslutsinstanser.

6. Har ni rutiner för återkoppling till berörda barn och uppföljning av effekten av beslut?

Flera verksamheter uppger att återkoppling till barn görs i samband med att barn lämnat in ett medborgarförslag, enligt rutinen som finns för hantering av medborgarförslag, men att det inte finns särskilda rutiner för just barn.

Trafikenheten belyser särskilt att de svarar på samma sätt som för övriga medborgare men försöker hålla språket på en lämplig och begriplig nivå för målgruppen.

I svar från *VSS omsorg och assistans, barn- och familjeenheten samt omsorgenheten* framgår att individuella genomförandeplaner finns för alla barn med insatser. Barnen är delaktiga i uppföljningarna och får komma till tals utifrån den egna förmågan i alla beslut som har med dem att göra. Barnets situation följs upp och arbetet genomsyrs av utgångspunkterna i barnkonventionen. *VSS familj och arbete* menar att det ingår i deras grunduppdrag att återkoppla till barn och unga som berörs samt att de inte följer upp beslut systematiskt efter avslutat ärende.

Utbildningsenheten återkopplar i beslut som rör vissa eller enskilda barn till vårdnadshavare eller den som är i dennes ställe. I uppföljning av beslut som berör barn används olika metoder för att utvärdera effekten av besluten. Uppföljning görs genom tillsyn, insyn i arbetet och kvalitetssamtal. Det finns även rutiner om hur uppföljning ska genomföras för ansvarsområden genom det kommunala aktivitetsansvaret som ligger på enheten.

7. Följer ni upp arbetet med barnkonventionen? Hur arbetar ni med att säkerställa kunskap hos era medarbetare kring barnkonventionen?

I svar från *arbets- och etableringsenheten, barn- och familjeenheten* samt *omsorgenheten* framkommer att utbildning hålls för nya medarbetare och kontinuerlig kompetensutveckling på enheterna. Arbets- och etableringsenheten har en handlingsplan som årligen följs upp där barnkonventionen utgör en del av arbetet. De två sistnämnda verksamheterna följer upp barnkonventionen i samband med att enheternas gemensamma mål fastställs.

Fastighetsenheten, trafikenheten, enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete samt *miljötillsynsenheten* framhåller att de har relativt god kunskap om barnkonventionen eftersom det utgör en del av deras arbete, vilket även gäller ovan nämnda verksamheter. I stadsutvecklingsprocessen är barnkonsekvensanalyser och barnets perspektiv vanligt förekommande och på *fastighetsenheten* beaktas barnkonventionen redan vid planeringsbesked.

På *enheten för strategisk stadsutveckling* görs inte någon särskild uppföljning av barnkonventionen. I enheternas kontinuerliga arbete diskuteras däremot regelbundet utmaningar i samhällsplaneringen och konsekvenser för barn och barns behov. Enheterna har även tidigare tagit del av externt utbildningsmaterial och bjudit in medarbetare från *planenheten* för att höja kunskapen kring barnkonventionen och barnperspektivet inom fysisk planering och stadsutveckling.

Överförmyndarenheten har tidigare anordnat utbildning och workshop för medarbetarna i syfte att stärka verksamhetens kunskaper om barnkonventionen. Verksamheten menar att de fortsatt har ett starkt barnrättsfokus i handläggningen av ärenden och att ytterligare

utbildningsinsatser för tillfället inte behövs. *Utbildningsenheten* uppger att de diskuterar och följer upp barnkonventionen vid behov. *Juridik- och kanslistaben* bevakar rättsutvecklingen på barnrättsområdet genom juridisk omvärldsbevakning. *Kultur- och fritidsenheten* uppger att det finns kunskapen på enheten och att en tjänsteperson är utbildad barnrättsstrateg som kan stötta vid behov. Övriga medarbetare uppmanas till att delta i kurser för kunskapshöjning inom området.

VSS kultur och fritid har lyft in barnkonventionen i styrparmen där verksamheten samlar information rutiner och riktlinjer som samtliga medarbetare tar del av. Styrparmen följs upp genom att uppdateras årligen. *VSS omsorg och assistans* följer årligen upp barnkonventionen på APT utifrån verksamhetens årshjul. Det erbjuds även externa utbildningar (Forum Carpe) och utbildningssatsningar.

Varken *planenheten*, *kundserviceenheten* eller *VSS kultur och fritid* följer upp barnkonventionen och inventerar kunskaper i området. Den förstnämnda verksamheten ser dock ett behov av att utarbeta en rutin för detta.

8. Har ni identifierat behov och utvecklingsområden som ni särskilt skulle behöva fokusera på? Hur ser ni att er enhet kan arbeta för att ytterligare implementera/stärka arbetssätt utifrån barnkonventionen?

Arbets- och etableringsenheten framhåller att enheten behöver bli bättre på att dokumentera barnkonsekvensanalyser i ärenden och ständigt höja kunskapen bland medarbetarna för att bli bättre på att beskriva barnrättsperspektivet i tjänsteskrivelser. *Barn- och familjenheten* samt *omsorgsenheten* arbetar med att stärka individens delaktighet, inflytande och möjlighet till egna val inom socialtjänstens insatser. Detta genom att säkerställa att kompetensen hos myndigheten når ut till föräldrar och barn i alla delar av processen som baseras på barnkonventionen och barnets bästa.

Fastighetsenheten har genomfört en kartläggning av utemiljöer för att skapa hållbara och goda miljöer för barn att verka i. Medel avsätts för att genomföra ett utemiljölyft i syfte att förbättra barnens utemiljöer. Enheten ser ett behov av stärkt samarbete med andra verksamheter inom kommunen för att skapa miljöer för verksamheterna som är förenliga med barnkonventionen.

Kultur- och fritidsenheten ser flera utvecklingsområden i arbetet kopplat till barnkonventionen. Enheten är medvetna om att alla barn i kommunen inte har lika förutsättningar och tillgång till en meningsfull fritid. Enheten ser ett behov av att bli bättre på att undersöka vilka barn som inte nås av fritidsutbudet i kommunen. Enheten behöver även undersöka vad barn tycker i olika frågor rörande deras fritid samt stärkt samarbete inom kommunen och externa samarbetspartner. Enheten ser ett behov av förtydligande av hur medarbetare i Nacka ska arbeta med barnkonsekvensanalyser och få tillgång till utbildning om barnrätt/barnkonventionen.

Ledningsstaben lyfter behov att stärka medvetenheten i kommunen kring vissa frågor gällande behandling av barns personuppgifter, exempelvis vid publicering av fotografier på barn. Därtill framhålls behov av fortsatt arbete med samverkansöverenskommelsen mellan kommun och polis samt redovisning av polisanmälda brott som har bäring på barn och unga.

Enheten för strategiskt klimat- och miljöarbete och *miljötillsynsenheten* uppger att de kan utveckla och förtydliga hur enheternas olika roller integrerar barnperspektivet samt utveckla dialogmetoder och genomförande av dialoger i klimat- och miljöfrågor. Av *planenheten* framgår att verksamheten ser ett behov av att stärka kunskapen om barnkonsekvensanalyser och ställa högre krav på att sådana tas fram under planprocessen när det är befogat. *Trafikenheten* och *enheten för strategisk stadsutveckling* arbetar kontinuerligt med att få in barnperspektivet i dialoger kopplade till stadsutveckling. Verksamheterna framhåller att dialogprojekten, där barnen har möjlighet att uttrycka sina åsikter, kan göras i högre utsträckning. Dialog kan även föras med verksamheter där barn vistas (skola) för genomförande av förbättringar i befintlig miljö.

I svar från *VSS familj och arbete* framgår att samtliga medarbetare inom stöd och behandling nyligen genomgått en utbildning för att stärka kunskapen om trauma för att barn och föräldrar ska få rätt stöd. *VSS omsorg och assistans* ser ett behov av att ta fram material i lättläst text och i film för att informera barn och ungdomar i deras verksamheter. De ser även ett behov av att införa barnkonventionen i introduktionsmaterialet för nya vikarier och medarbetare. Genom att utse en medarbetare inom det ansvarsområdet kan verksamheten utveckla och stärka sitt arbetssätt utifrån barnkonventionen.

VSS kultur och fritid arbetar med att synliggöra barnkonventionen för målgruppen som faller in under deras verksamhet. Verksamheten bjuder in målgruppen till dialoger om vad barnkonventionens artiklar kan innebära i praktiken. *Utbildningsenheten* fattar beslut utifrån skollagen där barnets bästa är en utgångspunkt. Enheten ser dock att de skulle kunna utveckla och betona vikten av barnkonventionen framöver.

Överförmyndarenheten framhåller att det föreligger ett behov av att i större utsträckning tydliggöra barnets bästa i de bedömningar som enheten gör. I bedömningarna som framställs beträffande barnets bästa görs ingen hänvisning till barnkonventionen och det anges finnas anledning att ytterligare lyfta fram barnkonventionens ställning inom enhetens verksamhetsområde.

9. Har ni exempel från ert arbete och erfarenheter ni särskilt vill lyfta fram och dela med er av?

Arbets- och etableringsenheten vill särskilt lyfta fram att de har upprättat en handlingsplan för barnets rättigheter och en aktivitetsplan för arbetet. *Barn- och familjenheten* samt

omsorgsenheten framhåller att de menar att barnets bästa genomsyrar allt arbete som utförs på enheterna. För att följa detta genomförs olika former av individbaserade systematiska uppföljningar. Verksamheterna vill särskilt belysa arbetet med SKOLFAM som är en arbetsmodell som syftar till att stärka skolresultat för barn i familjehem och projekt Fisksätra där flera målgrupper i behov av särskilt stöd synliggjordes.

Kultur- och fritidsenheten framhåller att barnkonventionen alltid är en i del i deras avtal med aktörer som arbetar med barn. Arbetet följs upp genom enkäter. Ett projekt som enheten särskilt vill lyfta fram är Multisporthallen där verksamheten tog med en grupp ungdomar som fick arbeta tillsammans med arkitekter och byggherrar kring utsmyckning, utformning av en fritidsgård. Verksamheten vill även belysa att det har givits möjlighet till avgiftsbefrielser för kulturskola till barn som har föräldrar som uppstår försörjningsstöd och subventioner gällande kollo/dagläger så att fler barn kan delta. Det förtjänas även att nämna om Barnwebb som finns på biblioteken. Enheten vill slutligen nämna Våga visa kulturskola, som är ett samarbete om utvärdering mellan kommuner i Stockholm med inslag av barnkonventionen.

VSS kultur och fritid arbetar med barnkonventionen i deras verksamheter genom att införliva konventionen i deras värdegrundsarbete. Det sker bland annat genom att levandegöra barnkonventionen i aktiviteter som verksamheten håller i. Verksamheten har bl.a. regelbundna stormöten där ungdomar har möjlighet att kunna möta varandra i frågor som berör deras fritid där alla ska ha möjlighet att få sin röst hörd och tycka till, rösta, skapa och ta del av vad målgruppen anser är viktigt. I aktiviteter inom den öppna verksamheten har barnkonventionens artiklar kommit att vara en del i aktiviteten genom att synliggöra rätten till icke diskriminering och rätten till möjligheten att få uttrycka sina åsikter, bli hörd och tagen på allvar. Aktiviteterna är ofta en kombination av samtal och kreativ verksamhet i syfte att bl.a. belysa ungdomarnas värde i samhället. *VSS familj och arbete* vill lyfta fram att familjecentralen årligen har ett barnkonventionsevent som medarbetarna arrangerar i syfte att belysa och uppmärksamma barnkonventionen och dess viktiga delar.

Fastighetsenheten uppmärksammar dokumentet "Hållbara utemiljöer" som utarbetats på enhetsövergripande nivå och fångat de olika enheternas ansvar i en samlad ansats. *Trafikenheten* lyfter ett exempel då de träffat fjärdeklass-elever i Nacka och fått förståelse kring hur de upplever sin trafikmiljö runt skolan genom att de har ritat och skrivit på kartor. Processen var väldigt givande och materialet har legat till grund för förbättringar i trafikmiljön på de platserna. *Planenheten* lyfter gärna fram deras rutin "Rutin - arbetsätt kring barnperspektivet i planeringen" som de arbetat fram.

Ekonomi- och finansstaben vill påtala att barnets perspektiv och alla andra perspektiv bäst hanteras löpande som en ingående del i all planering och styrning i stället för att arbeta med det i separat styrning, dokument, rubriker vid sidan om verksamheten.

Juridik- och kanslistabens analys och bedömning

Juridik- och kanslistaben konstaterar att det pågår ett aktivt arbete utifrån barnkonventionen i många av kommunens verksamheter. I de verksamheter som närmare riktas och påverkar barn är arbetet mer utvecklat och belyst. Arbetet med barnkonventionen är ständigt pågående och utvecklas kontinuerligt i verksamheterna.

Det finns stöd till verksamheterna genom information på hemsidan och det är obligatoriskt att ha med ett avsnitt med konsekvenser för barn i tjänsteskrivelser i kommunen enligt styrdokumentet *Underlag för beslut* och handboken *Rättssäkra beslut*. För att ytterligare utveckla och stärka det arbetet som pågår kommer juridik- och kanslistaben arbeta vidare med att förtydliga stödet och dokumenten med särskilt fokus på att förbättra stödet för genomförande av bedömningen av konsekvenser för barn och utredning kring barnets bästa genom barnkonsekvensanalyser.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Verksamheterna som bedrivs i kommunen påverkar på olika vis och i olika stor utsträckning barn. Det är viktigt att barnens intressen och rättigheter synliggörs och beaktas i kommunens verksamheter. Hur omfattande en utredning av barnets bästa och intresse behöver vara beror på vad ärendet rör. För att säkerställa att barnkonventionen efterlevs är det viktigt att det finns vägledning och rutiner kring hur arbetet ska utformas och bedrivs. Det är ett kontinuerligt arbete som ständigt kan utvecklas.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 8 maj 2024

Sara Lauri
Kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Louise Hult
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben

Gabriel Boulos
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben